

Sygn. akt III PK 99/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSA Ewa Stefańska

w sprawie z powództwa M. D.

przeciwko Domowi Dziecka Nr (...) w Z.

o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadwymiarowych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 kwietnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Z.

z dnia 4 marca 2016 r., sygn. akt IV Pa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Z. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy - Sąd Pracy w Z. wyrokiem z dnia 26 października 2015 r.
zasądził od pozwanego Domu Dziecka Nr (...) w Z. na rzecz powódki M. D. kwotę
36.027,09 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadwymiarowych w

okresie od lutego 2012 r. do grudnia 2013 r. wraz z ustawowymi odsetkami (pkt I) oraz kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II), przejął na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczoną opłatę od pozwu (pkt III), wyrokowi w punkcie I nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 3.829,92 zł (pkt IV).

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka, jako wychowawca placówki opiekuńczo - wychowawczej typu socjalizacyjnego, wykonywała pracę w godzinach ponadwymiarowych, tj. ponad 26 godzin tygodniowo zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (pensum) prowadzonych bezpośrednio z wychowankami albo na ich rzecz w ramach pełnionych po 8 godzin dziennie dyżurów, ustalonych zgodnie z grafikami. Organizacja pracy uniemożliwiała powódce wykonywanie dziennie do 3 godzin, poza pensum, godzin do dyspozycji dyrektora. W ocenie Sądu Rejonowego, dotychczasowe korzystniejsze przepisy art. 42 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1379 ze zm., dalej jako Karta Nauczyciela lub ustawa) miały zastosowanie do powódki do dnia 31 grudnia 2013 r. z mocy przepisu przejściowego art. 237 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy (Dz.U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 ze zm., dalej jako ustawa o wspieraniu rodziny lub ustawa nowelizująca) zmieniającej Kartę Nauczyciela w art. 204. Przepis ten nie zawiera wyłączeń w okresie przejściowym co do dotychczasowego wymiaru pensum (26 godzin zajęć dydaktycznych) w 40 godzinnym tygodniowo czasie pracy wychowawcy zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć, mimo że art. 42 ust. 3 Lp. 8 Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2012 r. wymiar ten, co do zasady, zmienił.

Pozwany zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego apelacją zarzucając między innymi naruszenie art. 237 § 1 ustawy o wspieraniu rodziny przez nieuwzględnienie, że do powódki w okresie objętym pozwem zastosowanie miała Karta Nauczyciela w brzmieniu nadanym przez art. 204 ustawy nowelizującej obowiązującej od 1 stycznia 2012 r., tj. nie przewidującym już prawa do obowiązkowego tygodniowego 26 godzinnego pensum, przez co naruszony został art. 42 ust. 3 Lp. 8 Karty Nauczyciela przez jego zastosowanie w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2011 r.; art. 35 ust. 2 Karty Nauczyciela przez błędne przyjęcie do powódki instytucji godzin ponadwymiarowych oraz art. 91c

Karty Nauczyciela przez niezastosowanie w rozpoznawanej sprawie przepisów Kodeksu pracy.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy w Z. wyrokiem z dnia 4 marca 2016 r. oddalił apelację i zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności podniósł, że stosownie do poczynionych ustaleń, wszystkie godziny w ramach dyżurów z tygodniowych grafików (8 godzin dziennie) przydzielonych powódce w latach 2012-2013 (40 godzin tygodniowo), były godzinami zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych. Natomiast, zgodnie z art. 42 ust. 3 Lp. 8 lit. a Karty Nauczyciela wymiar zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych (pensum) powinien wynosić 26 godzin. W czasie każdego dyżuru powódka nie miała ustalonych do 3 godzin dziennie (14 tygodniowo), które mogłaby wykorzystać na tzw. godziny dyrektorskie, wolne od opieki i odpowiedzialności nad dziećmi. Wprawdzie grafik zawierał rozróżnienie godzin na pensum i godziny dyrektorskie, lecz bez wskazania, w jakich godzinach zegarowych dziennego wymiaru czasu pracy dany wychowawca ma wykonywać pracę pedagogiczną, a w jakich czynności administracyjne, w trakcie których inny wychowawca przejąłby pieczę nad dziećmi w ramach swego pensum. Skutkiem organizacji pracy zakładającej brak powiązania godzin dyrektorskich danego wychowawcy z pracą innego wychowawcy w ramach jego pensum było to, że wychowawca nie był zwolniony z odpowiedzialności za dzieci. Przy takiej organizacji pracy powódka w ramach tygodniowych grafików świadczyła pracę z wychowankami lub na ich rzecz *de facto* w wymiarze 40 godzin tygodniowo bowiem zapisane w grafikach „godziny dyrektorskie” nie były możliwe do realizacji.

Sąd Okręgowy przyjął, że art. 237 ustawy o wspieraniu rodziny nie zawiera wyłączeń stosowania określonych przepisów dotychczasowych, w tym co do czasu pracy wychowawców w okresie przejściowym, tj. w ciągu 2 lat od wejścia w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. nowej regulacji. Okres objęty sporem pokrywa się z okresem obowiązywania przepisu przejściowego utrzymującego wszystkie dotychczasowe uprawnienia tej grupy zawodowej, w tym również w zakresie 26 godzinnego tygodniowego wymiaru czasu pracy wychowawców. Zatem wobec

obowiązywania przepisu przejściowego regulującego w sposób dotychczasowy kwestie czasu pracy wychowawcy w ośrodku opiekuńczo-wychowawczym typu socjalizacyjnego, nie został naruszony art. 91c Karty Nauczyciela przez niezastosowanie przepisów Kodeksu pracy. Przyjęcie, że w okresie przejściowym do powódki stosować należałoby przepisy Karty Nauczyciela w brzmieniu po zmianie od dnia 1 stycznia 2012 r. podważałoby sens art. 237 ustawy nowelizującej, który nie miałby wówczas zastosowania. To przeczyłoby racjonalności ustawodawcy. Wobec zmiany statusu wychowawców - na ich niekorzyść - przez wyłączenie tej grupy zawodowej spod regulacji Karty Nauczyciela, ustawodawca wprowadził okres przejściowy, realizując w ten sposób orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego zalecające wyznaczenia odpowiedniego czasu obywatelowi w przypadku niekorzystnych dla niego zmian, by mógł odnieść się do nowej dla niego sytuacji prawnej. Przepis przejściowy zawarty w art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej łagodził zatem niekorzystne skutki zmiany statusu wychowawców wprowadzone tą ustawą.

Wyrok Sądu Okręgowego został w całości zaskarżony skargą kasacyjną pozwanego. Skarżący domagał się uchylenia wyroku w całości i orzeczenia co do istoty sprawy przez zmianę wyroku Sądu Rejonowego w pkt I przez oddalenie powództwa w całości oraz w pkt II przez zasądzenie od powódki na rzecz skarżącego poniesionych kosztów postępowania. Jednocześnie skarżący na podstawie art. 415 k.p.c. w związku z art. 398¹⁶ k.p.c. wniósł o zasądzenie od powódki na jego rzecz tytułem zwrotu spełnionego świadczenia w wyniku wykonania wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 26 października 2015 r. i zaskarżonego skargą kasacyjną wyroku Sądu Okręgowego w Z. kwoty 51.262,63 zł z odsetkami ustawowymi od dnia orzeczenia o zwrocie do dnia zapłaty.

Skargę oparto na podstawie rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego, a to:

1) art. 237 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że powódce w okresie objętym pozwem przysługiwało prawo do tygodniowego 26 godzinnego pensum, a w konsekwencji błędne przyjęcie, iż w sprawie ma zastosowanie art. 35 ust. 2 i 3 Karty Nauczyciela,

2) art. 42 ust. 3 Lp. 8 lit. a Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2012 r., tj. przewidującym dla powódki prawo do tygodniowego 26 godzinnego pensum w związku z art. 204 pkt 11a i art. 237 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny przez jego zastosowanie, mimo że w okresie objętym pozwem regulacji tej, stosowana do powódki, Karta Nauczyciela już nie zawierała,

3) art. 35 ust. 2 i 3 Karty Nauczyciela w związku z art. 204 pkt 11a i art. 237 ust. 1 i 2 o wspieraniu rodziny przez jego zastosowanie w sytuacji, gdy powódce w okresie objętym pozwem nie przysługiwało prawo do tygodniowego 26 godzinnego pensum,

4) art. 91c ust. 1 Karty Nauczyciela w związku z art. 204 pkt 11a i art. 237 ust. 1 i 2 ustawy nowelizującej przez niezastosowanie do czasu pracy powódki w zakresie nieuregulowanym Kartą Nauczyciela przepisów Kodeksu pracy.

W uzasadnieniu wskazano, że dokonana przez Sąd Okręgowy wykładnia art. 237 ust. 1 i 2 ustawy nowelizującej jest oczywiście błędna. Skarżący uwypuklił, że art. 204 pkt 1 tej ustawy uchylił z dniem 1 stycznia 2012 r. art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela, na mocy którego między innymi wychowawcy placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego podlegali przepisom Karty Nauczyciela. Art. 204 pkt 2 ustawy nowelizującej zmienił art. 3 pkt 1 Karty Nauczyciela w ten sposób, że z pojęcia „nauczyciel bez bliższego określenia” wyeliminowano osoby wymienione w uchylonym art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela, natomiast art. 3 pkt 2 Karty Nauczyciela został zmieniony w ten sposób, że z pojęcia „szkołach bez bliższego określenia” wyeliminowano placówki wymienione w uchylonym art. 1 ust. 1a. Ponadto art. 204 pkt 11a ustawy nowelizującej zmienił art. 42 ust. 3 Lp. 8 lit. a Karty Nauczyciela eliminując istniejący w nim zapis, że dla wychowawców placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego obowiązkowy tygodniowy wymiar pensum wynosił 26 godzin tak, że po zmianie nie zawiera już żadnych zapisów dotyczących placówek opiekuńczo-wychowawczych. Skutkiem powyższych zmian osoby wymienione w uchylonym art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela zostały wyłączone z kręgu podmiotowego Karty Nauczyciela. Jednocześnie art. 237 ust. 1 i 2 ustawy nowelizującej reguluje status prawny osób wymienionych w uchylonym art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela w okresie 2 lat od dnia wejścia w życie

nowelizacji. Przepisy te nie przewidują, że w stosunku do osób w nich wymienionych należy w przejściowym okresie stosować Kartę Nauczyciela w brzmieniu dotychczasowym, tj. obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2012 r., albo że osoby te zachowują w okresie 2 lat dotychczasowe uprawnienia, których Karta Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym z dniem 1 stycznia 2012 r. już nie zawiera.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o oddalenie skargi w całości i o zasądzenie od skarżącego na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma uzasadnione podstawy. *Ad casum*, w sprawie pierwszy zarzut dotyczący naruszenia prawa materialnego odnosi się do art. 237 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny, zgodnie z którym w stosunku do osób, o których mowa w art. 1 ust. 1a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zatrudnionych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, o których mowa w art. 228 ust. 1 i art. 229 ust. 1-7, ustawę z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela stosuje się przez okres 2 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy (ust. 1). Osoby, o których mowa w ust. 1, po upływie 2 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, stają się pracownikami samorządowymi w rozumieniu ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (ust. 2). Uzasadnienie naruszenia cytowanego powyżej przepisu skarżący wiąże z ustaleniem, czy powódce zatrudnionej w pozwanej placówce opiekuńczo – wychowawczej jako nauczyciel mianowany przed dniem 1 stycznia 2004 r., przysługiwało w okresie od lutego 2012 r. do grudnia 2013 r. wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe, wynikające z przekroczenia tygodniowego pensum 26 godzin dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z wychowankami albo na ich rzecz, o którym mowa w art. 42 ust. 3 Lp. 8 lit. a Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej czyli do dnia 31 grudnia 2011 r.

Rozważania w tej kwestii należy rozpocząć od przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 137, poz. 1304, dalej jako nowelizacja z 2003 r.), która w art. 2 pkt 1 lit. b do Karty Nauczyciela dodała art. 1 ust. 1a, poddając tej pragmatyce wyłącznie nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych przed dniem 1 stycznia 2004 r. w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych, działających na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 930 ze zm.). Regulacja ta potwierdziła uprawnienia wynikające z Karty Nauczyciela wyłącznie pedagogom zatrudnionym w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych przed dniem 1 stycznia 2004 r. Z tego względu do ustalenia wymiaru czasu pracy tej grupy pracowników zastosowanie miał art. 43 ust. 3 Lp. 8 lit. a Karty Nauczyciela, stosownie do którego tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami albo wychowankami albo na ich rzecz, nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze zajęć ustala się z zastrzeżeniem ust. 2a i 4a, według następujących norm: wychowawcy w placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu socjalizacyjnego 26 godzin. Natomiast osoby zatrudnione w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, począwszy od dnia 1 stycznia 2004 r. nie podlegały przepisom Karty Nauczyciela, lecz przepisom ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 902, zwanej dalej ustawą o pracownikach samorządowych) i obowiązywał ich system czasu pracy, gdzie podstawowa norma dobową wynosiła 8 godzin, a norma tygodniowa – przeciętnie 40 godzin w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 4 miesięcy (art. 129 § 1 k.p.). Tym sposobem doszło do dychotomii uprawnień pracowników placówek opiekuńczo – wychowawczych wykonujących tę samą pracę w zależności od daty zatrudnienia w tych placówkach.

W celu ujednolicenia sytuacji prawnej pracowników pedagogicznych placówek opiekuńczo-wychowawczych, zatrudnionych w różnych okresach, przyjęta została ustawa o wspieraniu rodziny, która na podstawie art. 204 pkt 1 lit. a

uchyliła z dniem 1 stycznia 2012 r. art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela. W ten sposób z dniem 1 stycznia 2014 r. Karcie Nauczyciela nie podlegali już pracownicy pedagogiczni placówek opiekuńczo-wychowawczych, niezależnie od daty ich zatrudnienia. W treści uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej wskazano, że począwszy od dnia 1 stycznia 2004 r. pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych są zatrudniani na podstawie ustawy o pracownikach samorządowych i analogiczny status będą mieli pracownicy zatrudnieni przed tą datą, którzy dotychczas podlegali przepisom Karty Nauczyciela. W ten sposób ustawodawca zlikwidował różnice w traktowaniu osób wykonujących *de facto* tę samą pracę. Z informacji posiadanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej wynika, że na dzień 30 czerwca 2013 r. w pedagogicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych było zatrudnionych 13.746 osób, z tego na podstawie Karty Nauczyciela na dzień 30 września 2013 r. było zatrudnionych jedynie 1.669 osób.

Uwzględniając ewolucję regulacji prawnej dotyczącej osób zatrudnionych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych nie można zatem nie zauważyć, że relewantny art. 237 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. postanowił, że w stosunku do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych przed dniem wejścia w życie nowelizacji z 2003 r. w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych działających na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej, Kartę Nauczyciela stosuje się przez okres 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej. Kluczowe dla rozstrzygnięcia sporu staje się więc odkodowanie powyższego przepisu.

W ocenie Sądu Najwyższego w składzie rozpoznającym sprawę wykładnia językowa art. 237 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny prowadzi do wniosku, że do osób wymienionych w art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2012 r. (z tym dniem przepis ten uchylono), a więc także do powódki jako wychowawcy zatrudnionego w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, przez wskazany okres 2 lat należało stosować Kartę Nauczyciela w jej aktualnym brzmieniu, a zatem w jej kolejnych wersjach obowiązujących począwszy od dnia 1 stycznia 2012 r. Gdyby celem ustawodawcy

było utrzymanie w stosunku do pracowników pedagogicznych zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przed dniem 1 stycznia 2004 r. wszystkich uprawnień przysługujących im dotychczas na podstawie przepisów Karty Nauczyciela, w analizowanym przepisie postanowiłby, że „ustawę - Karta Nauczyciela, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przez okres 2 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy”. Podkreślenia wymaga, że wykładnia językowa i znaczenie literalne przepisu powinny zajmować pozycję uprzywilejowaną w stosunku do wykładni systemowej i funkcjonalnej, a za pierwszeństwem wykładni językowej przemawiają zarówno argumenty analityczne (wykładnia prawa jest wykładnią tekstów prawnych), jak i argumenty polityczne, albowiem w państwie praworządnym obywatele mają prawo polegać na tym, co prawodawca w tekście prawnym powiedział, a nie na tym, co zamierzał powiedzieć lub co powiedziałby, gdyby znał nowe okoliczności (por. W. Jakimowicz, Wykładnia w prawie administracyjnym, Kantor Wydawniczy Zakamycze 2006, s. 428). Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 stycznia 2005 r., P 15/02 (OTK-A 2005 nr 1, poz. 4) wyraził pogląd, że wykładni przepisu dokonuje się zawsze, nawet w sytuacjach pozornie niebudzących wątpliwości interpretacyjnych, a zasada *clara non sunt interpretanda* zamienia się właściwie w zasadę *interpretatio cessat in claris* (interpretację należy zakończyć, gdy osiągnięto jej jednoznaczny rezultat), co w istocie oznacza, że przywołana zasada przekształca się niejako w swe przeciwieństwo - *omnia sunt interpretanda*. Stosowanie prawa przez sądy musi więc zakładać stały, nieodłączny aspekt interpretacyjny. Do odstępstwa od wykładni językowej na rzecz innych metod interpretacji tekstu prawnego może dojść tylko wyjątkowo, gdy rezultaty wykładni językowej są jasne, ale stoją w zasadniczej sprzeczności z hierarchią wartości interpretatora (D. Bunikowski, Teoria deklaratoryjna i konstytutywna wykładni. Aktywizm i pasywizm prawniczy, PiP 2005 nr 11, s. 53 oraz Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 28 czerwca 2000 r., K 25/99, OTK 2000 nr 5, poz. 141). Przyjęcie wniosków wynikających z wykładni pozajęzykowej musiałoby być jednak uwarunkowane szczególnymi względami, zwłaszcza znaczeniem i wagą argumentów z zakresu wykładni pozajęzykowej.

Wobec powyższego nie znajduje uzasadnienia dokonana przez Sądy obu instancji wykładnia art. 237 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny, sprowadzająca się do przyjęcia, że przepisy Karty Nauczyciela należy stosować do powódki w brzmieniu obowiązującym na dzień 31 grudnia 2011 r., czyli z pominięciem zmian wprowadzonych art. 204 ustawy nowelizującej. Po pierwsze, pozostaje ona w sprzeczności z literalnym brzmieniem tego przepisu, a po drugie, za taką wykładnią nie przemawiają także inne metody wykładni (systemowa i funkcjonalna). Niezrozumiałym byłoby „zamrożenie” przez ustawodawcę na datę 31 grudnia 2011 r. sytuacji prawnej określonej części pracowników pedagogicznych zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, których - w przeciwieństwie do pozostałych nauczycieli - nie dotyczyłyby wówczas kolejne zmiany przepisów Karty Nauczyciela następujące po dniu 1 stycznia 2012 r. Ponadto nie można stracić z pola widzenia, że ustawą nowelizującą uchylone zostały art. 1 ust. 1a i art. 9 ust. 1a Karty Nauczyciela, dotyczące podlegania tej ustawie nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych przed dniem 1 stycznia 2004 r. w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych, a także kwalifikacji wymaganych od nauczycieli zatrudnionych w tych placówkach oraz zmienione zostały: art. 1 ust. 2 pkt 4, art. 3 pkt 1-3, art. 6a ust. 12, art. 9 ust. 1 i ust. 1a, art. 9b ust. 1, art. 9c ust. 4 pkt 1 i 2, art. art. 9g ust. 11a pkt 5, art. 9g ust. 11a pkt 8, art. 9g ust. 11b, art. 20 ust. 8, art. 28 ust. 1, art. 35 ust. 1, art. 42 ust. 3 Lp 8 lit. a, art. 42 ust. 7a, art. 49 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela. Oznacza to, że ustawą nowelizującą uchylone lub zmienione zostały przepisy dotyczące: definicji ustawowych, upoważnienia do wydania rozporządzenia w sprawie ocen pracy nauczycieli zatrudnionych w placówkach, kwalifikacji wymaganych od nauczycieli zatrudnionych w placówkach, nadania nauczycielowi zatrudnionemu w placówce kolejnego stopnia awansu zawodowego, wpisu na listę ekspertów, przydzielania stażyście opiekuna, podjęcia pracy przez nauczyciela pozostającego w stanie nieczynnym, rejestracji czasu pracy, odprawy pieniężnej, godzin ponadwymiarowych, funduszu nagród. Począwszy od dnia 1 stycznia 2012 r. przepisy te nie miały więc zastosowania do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych przed dniem 1 stycznia 2004 r. w

publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych.

Natomiast do tego kręgu podmiotowego, wyznaczonego art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2011 r., do którego wprost nawiązuje hipoteza art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej, znajdowały zastosowanie pozostałe przepisy Karty Nauczyciela, dotyczące między innymi: obowiązków nauczycieli (art. 6), nawiązania, zmiany i rozwiązania stosunku pracy (art. 10 i nast.), warunków pracy i wynagrodzenia (art. 29 i nast., za wyjątkiem przepisów dotyczących godzin ponadwymiarowych i obowiązkowego pensum), nagród jubileuszowych (art. 47 i nast.), uprawnień socjalnych i urlopów (art. 53 i nast.), ochrony zdrowia (art. 72 i nast., w tym urlopu dla poratowania zdrowia), odpowiedzialności dyscyplinarnej (art. 75 i nast.), uprawnień emerytalnych (art. 86 i nast.). Podsumowując powyższe, wbrew odmiennemu stanowisku Sądu odwoławczego, na skutek zmian wprowadzonych ustawą o wspieraniu rodziny Karta Nauczyciela nie pozostała zbiorem pustym albo prawie pustym, co wykluczałoby jej stosowanie w stosunku do osób, o których mowa w art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie cytowanej powyżej ustawy. Ponadto, uwzględniając zmiany wprowadzone do Karty Nauczyciela ustawą o wspieraniu rodziny w art. 237 ust. 3, nadzór pedagogiczny został w stosunku do tej grupy zawodowej powierzony wojewodzie.

Podkreślenia wymaga, że ustawą nowelizującą zmieniony został art. 42 ust. 3 Lp. 8 lit. a Karty Nauczyciela, który przewidywał, że tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, dla wychowawców zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego wynosił 26 godzin. Począwszy od dnia 1 stycznia 2012 r. powyższy przepis nie zawiera już regulacji dotyczącej tej grupy zawodowej. Czas pracy określa jednak art. 42 ust. 1 i 2 Karty Nauczyciela, zgodnie z którym czas pracy nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć nie mógł przekraczać 40 godzin na tydzień. W ramach czasu pracy nauczyciel obowiązany był realizować: 1) zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, 2) inne zajęcia i

czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, 3) zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym. A zatem po dniu 1 stycznia 2012 r. powódkę obowiązywał 40 godzinny tydzień pracy, wynikający z art. 42 ust. 1 i 2 Karty Nauczyciela. Przepis ten stanowił samodzielną podstawę prawną do wyznaczania powódce w spornym okresie wymiaru zajęć z wychowankami w ilości 8 godzin dziennie i 40 godzin tygodniowo. Wprawdzie taki sam wymiar czasu pracy wynika z art. 129 § 1 k.p., to jednak z uwagi na regulację zawartą w Karcie Nauczyciela, nie było potrzeby stosowania tego przepisu na podstawie art. 91c Karty Nauczyciela. Skoro w okresie objętym pozwem powódkę nie przysługiwało już pensum w wymiarze 26 godzin, do pracy w godzinach ponadwymiarowych nie mogły być zaliczane godziny przekraczające powyższy limit godzin dydaktycznych i z tego względu art. 35 ust. 2 i ust. 3 Karty Nauczyciela nie mógł mieć zastosowania w niniejszej sprawie.

Zwrócić przy tym należy uwagę, że zmiana warunków zatrudnienia, która wynika wprost z ustawy, rozporządzenia lub innego aktu prawa (np. uchwały organu prowadzącego) może być - co do zasady - dokonana także na niekorzyść pracownika. Zmiana przepisów ustawowych dookreślających treść stosunku pracy powoduje zmianę obowiązków i praw stron z mocy prawa, niezależnie od ich woli (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2009 r., II PK 277/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 290). Sąd Najwyższy przyjmuje także, że przepisy rządzące służbowym stosunkiem pracy mają charakter ściśle bezwzględnie obowiązujący. Oznacza to, że w chwili ich wejścia w życie przepisy ustawowe nie tylko zmieniają automatycznie treść stosunku pracy, ale także powodują, że do przywrócenia stanu zgodnego z prawem w przypadku błędnego określenia przez pracodawcę treści tego stosunku nie jest wymagane złożenie wypowiedzenia zmieniającego ani zachowanie jakiegokolwiek okresu uprzedzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2014 r., I PK 306/13, OSNP 2015 nr 11, poz. 148 oraz z dnia 2 września 2003 r., I PK 290/02, OSNP 2004 nr 17, poz. 299).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

l.n